

Til Stortingets utdannings- og forskningskomité

Fra NHO Geneo

Kopi -

Dato 29. september 2026

Sak NHO Geneos kommentarer til Dokument 8:318 S (2025-2026)
Representantforslag om å styrke private barnehagers medvirkning,
klageadgang og rettssikkerhet gjennom konkrete endringer i
finansieringsforskriften

Formål

NHO Geneo støtter forslagene i Dokument 8:318 S (2025-2026).

Forslagene retter seg mot en helhet som til sammen svekker private barnehagers mulighet til å få et riktig tilskudd: Kommunene har i det gamle tilskuddsregimet gjort mange feil i det som må forstås som et *enkelt* regelverk. Det nye regelverket etter endringer i barnehageloven i juni 2025 er *mer* komplisert og gir kommunene rett til å *større skjønnsbruk*, og klageadgangen er samtidig begrenset. En har gjennom finansieringsforskriften Kunnskapsdepartementet fastsatte i mars 2026 flyttet makt fra en likeverdighet i den ene enden, og samtidig redusert rettssikkerheten i den andre. Forslagene er derfor nødvendige for å sikre intensjonen om at barn skal ha likeverdig tilgang til økonomiske tilskudd til barnehageplass uavhengig av om det er en kommunal eller privat barnehage.

NHO Geneo oppfatter forslagene til å fylle et handlingsrom innenfor lovvedtakene fra 2025, innenfor føringene fra partiene i barnehageforliket og i tråd med anmodningsvedtakene Stortinget har fattet i tiden etterpå. Måten forslagene er formulert gir regjeringen en klarere føring på hvordan Stortingets intensjoner skal følges opp, enn gjennom anmodningsforslag. Vi oppfordrer sterkt til at eventuelle justeringer i vedtak følger samme form med forskriftstekst, i stedet for nye vedtak om anmodning.

Erfaring fra det gamle regelverket

Under barnehageloven § 19 (som gjelder for tilskuddsberegninger til og med 2026) hadde kommunene en klar plikt til likeverdig behandling, og tilskuddet ble beregnet etter en nasjonal modell med faste regler for hva som skulle inngå. Med innsyn i riktig bakgrunnsmateriale har regelverket vært enkelt å etterprøve. Kommunene har likevel mange grove feil, som har resultert i at private barnehager – og dermed barna som går i disse barnehagene – har fått langt lavere tilskudd enn det de etter barnehageloven § 19 før lovendringene har hatt krav på.

I tilskuddsårene 2024, 2025 og 2026 har kommunene etterbetalt *mer enn 88 millioner kroner* etter at feil i beregningsgrunnlaget er påvist. Tallet gjelder bare kommuner der FUS, Espira og Norlandia driver barnehager. Selskapene har om lag 33 000 barn i sine barnehager, 24,2 prosent av barna i private barnehager. Flere saker er ennå ikke avsluttet.

Feilene ble rettet fordi selskapene selv la ned betydelig innsats i å gå gjennom kommunenes regnskap og beregninger, og fordi de kunne klage på satsene til statsforvalteren. Enkeltstående barnehager har ikke alltid hatt samme mulighet. Det er et arbeid som forutsetter kapasitet og kompetanse til å kontrollere en kommunal tilskuddsberegning, en kompetanse det ikke er naturlig at en barnehage skal besitte gitt det lovverket som har vært praktisert. Det er derfor sannsynlig at det finnes store mørketall i kommuner der feilene aldri er blitt påvist, og at det er barnehagene med minst ressurser som har tapt mest.

Det nye regelverket

Fra 2027 skal hver kommune fastsette satsene for grunntilskuddet i en egen lokal forskrift. Kommunene har ingen erfaring med å gjøre dette. Ressursene og systemene de har til å gjøre det riktig, varierer mye mellom kommunene. Regelverket gir samtidig et vidt rom for skjønn når kommunene skal avgjøre hvilke utgifter som skal med, hvordan felleskostnader fordeles og hvilke år og funksjoner som legges til grunn. Et regelverk som var enkelt og likevel ga mange feil, er erstattet med et regelverk som er mer komplisert og overlater mer til den enkelte kommune.

Samtidig er klageadgangen begrenset. Barnehagen kan klage på om satsen er multiplisert riktig med barnetallet. Om satsen bygger på riktig grunnlag, kan den ikke få prøvd. Utdanningsdirektoratet har selv lagt til grunn at det ikke lenger er klageadgang på fastsettelsen av satsene: «*Det vil ikke lenger være klageadgang på fastsetting av satsene*», [skrev direktoratet på Udirs nettside 20. mai 2026](#). Statsforvalterens prøving av om forskriften er lovlig, avdekker ikke om kommunen har ført feil utgifter inn i beregningen. Det var nettopp slike feil som lå bak etterbetalingene de siste årene.

Konsekvensen er at risikoen for feil øker, mens barnehagenes mulighet til å oppdage og få rettet feil blir mindre. For enkeltstående barnehager, som allerede hadde vanskelig for å etterprøve beregningen, blir det enda vanskeligere.

Vår oppfatning av de konkrete forskriftsforslagene

Slik vi leser forslagene møtes denne helheten på tre punkter.

Forslagene om høring med minst seks ukers frist og om hva forskriften skal dokumentere (forslag 1 og 2) sørger for at alle barnehager får innsyn i beregningen før satsene fastsettes, og at kommunen må vise hvilke utgifter som er tatt med og hvilke som er holdt utenfor. Det gjør kommunens skjønn synlig og mulig å etterprøve, og det gir kommunene et felles minimum å arbeide etter i en prosess der de mangler erfaring.

Forslagene om enkeltvedtak, innsyn og klage (forslag 3 til 5) gir den enkelte barnehage rett til å få prøvd om satsgrunnlaget er riktig brukt i dens eget tilfelle, og lar klagefristen løpe fra innsyn er gitt. Dette gjenoppretter den muligheten til å få rettet feil som de siste årenes etterbetalinger viser at det er behov for. Forslaget om eiendomstilskuddet sikrer at antall heltidsplasser, indeksering og ny beregning ved endringer i barnetallet fastsettes i et begrunnet vedtak som kan påklages.

Forslagene om pensjon (forslag 6 og 7) sikrer at kommunen må begrunne valget av pensjonssats, og at barnehager med tariffestede pensjonsordninger får dekket sine dokumenterte kostnader slik Stortinget har bedt om.

Forslag 8 sikrer at barnehagene i kommuner som allerede har fastsatt forskrift for 2027, får de samme rettighetene.

Dersom kommunene allerede oppfyller disse kravene, gir forslagene dem ingen ny plikt og ingen merkostnad. Der kommunene ikke oppfyller dem, er det nettopp der forslagene trengs.

Innenfor rammen av det Stortinget har vedtatt

Forslagene endrer ikke loven. De bruker forskriftshjemlene i barnehageloven, som Stortinget selv vedtok i 2025. Innst. 510 L (2024–2025) la til grunn at kommunens tilskuddsvedtak skal følge de forvaltningsrettslige kravene som gjelder ved enkeltvedtak. Forslagene skriver denne forutsetningen inn i finansieringsforskriften. Departementet har valgt løsninger som svekker medvirkning, kontradiksjon og klageadgang. Det var ikke nødvendig for å gjennomføre lovvedtaket, og det kan rettes i forskrift.

Stortinget har fattet tre vedtak om pensjonsordningen det siste året og har hver gang måttet presisere seg fordi tolkningsrommet ble brukt til noe annet enn flertallet ønsket. Forslagene har derfor ferdig forskriftstekst. Det gir et entydig mandat.

Kommunen beholder satsfastsettelsen, skjønnnet og valget av pensjonssats. Forslagene stiller krav til hvordan skjønnnet dokumenteres og kan etterprøves. Dette er ordinære forvaltningsrettslige krav som kommunene oppfyller på en rekke andre områder.

Pensjon

Søknadsordningen er laget for barnehager der pensjonskostnadene hvert år ligger over den høyeste satsen, fordi pensjonsordningen er fastsatt i tariffavtale. Egenandelen på fem prosent betyr at disse barnehagene hvert år må dekke en del av en kostnad de ikke styrer selv. Telemarksforskings tall for 2023–2025 viser at kommunenes pensjonskostnader ligger på 17 til 23 prosent av lønn. Merkostnaden for kommunene bør beregnes og kompenseres gjennom rammetilskuddet. Vedtaksteksten er slik vi oppfatter den en formalisering av de anmodningsvedtak Stortinget har gjort i oktober 2025 og i mars 2026.

Ikrafttredelse

Kommunene skal fastsette satsforskriftene for 2027 innen 30. november 2026. De prosessuelle kravene vil realistisk gjelde fra tilskuddsåret 2028, og kommunene får et helt år til å innrette seg. Et vedtak nå gir kommunene grunnlag for å innføre innsyn, begrunnelse og dokumentasjon allerede i 2027-runden. Pensjonsendringen har egen ikrafttredelse.

Oppsummering

Kommunene har gjort feil for mer enn 88 millioner kroner på tre år i en fjerdedel av sektoren, under et regelverk som var enklere enn det som nå innføres. Feilene ble rettet der barnehagene hadde ressurser og klagerett. Det nye regelverket gir kommunene større skjønn og mindre erfaring, og barnehagene mindre mulighet til å få feilene prøvd. Forslagene i Dokument 8:318 S retter opp denne ubalansen innenfor rammen Stortinget selv har satt. NHO Geneo stiller gjerne med det fullstendige tallgrunnlaget for komiteen.